

مسیر توسعه صنعت پرداخت و حذف بستر یو.اس.اس.دی

حامد هاشمی

در بهمن ماه سال گذشته، بانک مرکزی در بخشنامه‌ای سیاست‌ها و محدودیت‌های جدیدی برای ارائه خدمات پرداخت از طریق بستر USSD اعلام نمود. به دنبال این بخشنامه، شاهد موضع گیری‌های مختلفی از جانب دست اندرکاران صنعت پرداخت و شرکت‌های ارائه دهنده خدمات ارتباطی بودیم.

مخالفان این بخشنامه، با این استدلال که قطع ناگهانی این سرویس منجر به خسارات جبران ناپذیری برای کشور می شود، خواهان توقف اجرای بخشنامه جدید بودند. چرا که بر مبنای ادعای آنها پایین بودن ضریب نفوذ اینترنت در مناطق کمتر برخوردار، باعث شده تا افراد از این کدها برای پرداخت قبوض و خرید شارژ استفاده کنند. درحالی‌که موافقان با اشاره به ضعف‌های امنیتی این بستر، خواهان اجرای فوری آن بودند. نظر به حساسیت موضوع و تعلیق موقت اجرای بخشنامه، در این یادداشت میزان تاثیر آتی محدودیت های اعمال شده ارزیابی می‌گردد.

در سال 1396 بر مبنای گزارشات اقتصادی شاپرک، حدود 17 میلیارد تراکنش موفق با حجمی بالغ بر 5/17 میلیارد میلیون ریال ثبت شده است. از این اعداد سهم بستر USSD حدود 9 درصد به لحاظ تعدادی و از نظر مبلغی نیز حدود نیم درصد از تراکنش‌ها است. در این بستر، بطور میانگین حدود 6500 تومان به ازای هر تراکنش انتقال یافته است. با توجه به میانگین پرداخت و ماهیت کاربرد این بستر برای خرید شارژ و پرداخت قبوض، می توان استدلال کرد که بستر USSD بیشتر برای پرداخت‌های خرد استفاده می‌گردد.

جدول 1. تعداد تراکنش های پرداخت قبض و خرید شارژ به تفکیک ابزار

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش اسفند 1395	تعداد تراکنش اسفند 1396	درصد رشد نقطه به نقطه
-------------	----------------------------	----------------------------	-----------------------------

ابزار پذیرش اینترنتی	4,499,399	8,197,744	82/20%
ابزار پذیرش موبایلی	115,437,186	116,909,780	1/28%
کارتخوان فروشگاهی	92,209,871	92,276,733	0/07%

نگاهی به رشد تعداد تراکنشهای موفق پرداخت قبض و خرید شارژ اسفند ماه سال جاری در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، جدول 1، نشان می‌دهد.

اقبال عمومی بیشتر به استفاده از درگاه‌های اینترنتی برای پرداخت قبوض و خرید شارژ است. بر مبنای گزارشات درگاه پایش جامعه اطلاعاتی کشور، 53 درصد از جمعیت روستایی ایران تحت پوشش خدمات اینترنت پهن باند و 73 درصد تحت پوشش شبکه تلفن همراه قرار دارند. همچنین در استان سیستان و بلوچستان، بعنوان ضعیف‌ترین استان کشور از لحاظ توسعه فناوری، 41 درصد جمعیت این استان به اینترنت دسترسی دارند. در حالیکه بطور میانگین 62 درصد کل کشور به شبکه اینترنت متصل هستند. همچنین میزان استفاده از تلفن همراه در این استان 49 درصد است که در مقایسه با ضریب نفوذ 71 درصدی در کل کشور، می‌توان نتیجه‌گیری کرد.

قطع سرویس USSD تاثیر چندانی بر استفاده افراد نخواهد داشت. چرا که ضعف زیرساختی بلحاظ پوشش تلفن همراه تقریباً با پوشش اینترنت در این استان به یک میزان است. بر مبنای گزارش سال 1394 نظام پایش فناوری اطلاعات و ارتباطات، بیشترین درصد سفارشات و خدمات خریداری شده در بین کاربران از طریق بستر اینترنت مربوط به خدمات خرید شارژ (اعم از اشتراک اینترنت و تلفن همراه، شارژ اینترنت، موبایل و ...) بود. در این بین استان سیستان و بلوچستان بعنوان یکی از استان‌ها با بالاترین درصد استفاده معرفی شده است.

بطور کلی با توجه به الزام‌های کنونی کشور جهت ارتقا ضریب نفوذ اینترنت در روستاها و مناطق کمتر توسعه یافته و روند رو به رشد استفاده از بستر اینترنت برای خرید شارژ و پرداخت قبوض، رشد 82 درصدی در سال 1396، لازم است تا بخشنامه جدید با جدیت بیشتری پیگیری گردد. چرا که عدم امنیت ذاتی بستر USSD باعث بروز ریسک‌های جدی در آینده نه چندان دور می‌شود. قطع سرویس‌های پرداخت در این بستر آسیب چندانی برای رشد صنعت پرداخت نخواهد داشت. بلکه با

اعمال این محدودیت ها، مسیر برای رقابت شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت در طراحی راهکارهای پرداخت خرد و افزایش بهره وری شبکه موجود هموار می‌گردد.

*** تحلیلگر و کارشناس صنعت پرداخت**